

EDINOST

„EDINOST“
izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
danjih ob **torkih, četrtnih**
in **sobotah**. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obojno izdanje stane:
za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50
za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.—
za ven leto . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naročnino je plačevati naprej na naročbe
brez priložene naročnine se uprava ne
ozira.
Posamične številke se dobivajo v po-
dalnicah tobaka v Trstu po 3 nvč,
izven Trsta po 4 nvč.

Oglaš se računa po tarifu v petiti: za
naslove z debelimi črkami se plačuje
prostor, kolikor obsega navadnih vratic.
Poslana, osmrtnice in javne zahvale, do-
mači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ul. Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker nefrankovana se ne
prejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglaš spro-
jenjajo **upravitelstvo** ulice Molino pic-
colo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglaš
je plačevati loco Trst. Odpre reklama-
cije se prosto postnino.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinosti je moč!“

Glas iz pokrajine po občnem zborn „Edinosti“.

Kako se pretvarja po židovsko-liberalno! — Kaj je
sgodovinska resnica? — Kaj nam kaže statistika? —
Namišljena dejstva o povspenjanju slovanstva —
Zakaj se je oglašil „Il Piccolo“? — Zaključek.

(Dalje).

Kaka je zgodovinska resnica?

Po samih listinah, najdenih v arhivih, koje
navaja „Il Piccolo“, bila je Istra od Timava do
Kvarnera, torej kos Goriške, ves Trst z okolico
in vsa Istra, po kugi leta 1630 — brez pre-
bivalstva (spopolata), in tako, zapuščeno, obljū-
dile so jo Benetke in Avstrija s Hrvati. To ni poi-
talijančevanje, to je obljūdovanje. Kjer ni bilo
ljudi, tja so došli in ti ljudje so bili Hrvatje po
samem židovskem listu. Le-ti so bili res dragocen
dar za one, ki so upravljali to zemljo. Italijani
jim niso skazovali nikake gostoljubnosti. Niso došli
kakor gostje, ampak kakor stalni naseljenci, po-
sestniki, gospodarji. „Piccolo“ priznava sam, da
je bila Istra leta 1650 pretežno hrvatska. Samo
po mestih in mestecih je bilo ostankov starih
Latinov, ter je bilo Italijanov, koje je beneška
republika pošiljala v ta mesteca.

Ins tem smo tu pri jednom delu trditve po-
slanca Spinčiča, ki je rekel, da je Avstrija
v 100 letih poitalijančila več Istre,
nego-li Beneška v 500 letih. S tem je
rečeno, da so tudi Benetke poitalijančevale Istro,
in to je neoporečna resnica. Ko so bile Benetke,
nekako tam v XIV. stoletju, obvezale nekoja
mesta istrska na določen, če tudi mal letni da-
vek, naselile so v ta mesta svojih podložnikov iz
današnje Italije, Italijanov, in naseljevale so jih
v ista tem več, kolikor več mestec so si pod-
ložile in kolikor več moči so dobivale v njih. De-
lale so tako največ iz ozira na svojo vlast in svoje
materijalne koristi, ne pa morda iz tega razloga, da
Beneška Istro sebi asimilira, kajti nikdar ni smatrala
iste svojo lastno zemljo, ampak smatrala jo je
kakor začasno kolonijo, pokrajino, svojo od danes
do jutri, iz koje jej je crpiti čim večo materijalno
korist, dokler se nahaja v njej.

PODLISTEK.

Divja trta.

Spisal Ivan Fajdiga.

Pred petnajstimi leti videl sem jo prvič;
tedaj jo je, malo neznatno šibico, baš usajal stari
Groznik konci svoje hiše, pod omreženo okno. V
mlinu je enakomerno ropotalo in voda je tajin-
stveno šumela. Iz vežnih vrat stopilo je dvoje
otrok, deček in deklica, ki sta se pričela igrati v
mali vodici, ki je crijala od izvira semkaj mimo
hiše in se zgubljal v pesku. Potem sta ostavila
malo grapico in lezla, roko v roki, v kreber in gori
v bregu sedla pod košato orehovo drevo. Bilo jima
je poznati, da sta nekako blehna oba, nič se jima
ni ljubilo, samo zrla sta pred-se s svojimi veli-
kimi vodenimi očmi.

Stari Groznik se je vzklonil in gledal za
njima, mrmral je sam pri sebi:

„Ne vem, kaj bode z otrokoma, tako sta mi
slaba, umrjeta mi“.

Baš tedaj je stopila iz veže deklica kacih
osemnaest let, rudečih lic in živih, tamnih očij,
oprta polnim mehoma mletega žita. Za njo prišel
je mladenič, tenak, bledega, sanjavega lica in ves
bel od moke. Prijemši deklico za roko, dejal je:

V to svrhu izkoriščevala je Beneška Hrvate,
kolikor jih je le mogla; sicer ne brigaje se za
njihovo duševno izobražbo, zadovoljna, da delajo,
in puščaje jih, da životarijo, in puščaje ne-
dotaknjen njih hrvatski jezik. Širom
vse Istre, sosebo one, koje so upravljali Bene-
čani, rabil se je hrvatski jezik pri sv. maši in
v vsej službi božji. Za to službo tiskali so v Be-
netkah (Bnech) v hrvatskem jeziku misale, bre-
virje, obrednike; za to službo božjo vzgajali so se
duhovniki hrvatskim jezikom v takozvani bene-
ški Istri, v samem poreškem okraju, ne daleč od
Poreča. Za republike beneške se je celó tudi po
mestih na zapadni obali Istre, od 15. stoletja pa
do početka tekočega stoletja opravljala v hrvat-
skem jeziku tudi svečana služba božja. Še začel-
kom tekočega stoletja se je v samem mestu ko-
perskem služila sveta maša hrvatskim jezikom,
kakor tudi v Lošnju in širom vse Istre. Kako je
danes v tem oziru, to ve vsakdo. Naseljevanjem
Italijanov iz Italije po istrskih mestecih poitalijan-
čila je Istro tudi Beneška, ali mnogo manje v
mnogo daljem razdobju, kakor pa Avstrija v
mnogo krajšem razdobju, v dobi niti jednega pol-
nega stoletja, od propada beneške republike, od l.
1797, osobito v poslednjih desetletjih.

Tedaj je bila Istra še pretežno hrvatska, in
tako jo je smatral svet in vladarji. Napoleon I.
prijaznil jo je bil svojem „frskemu“ kraljestvu.
Fran I., kakor cesar avstrijski, dal je v hrvatskem
jeziku prirediti molitveno knjižico „za pobožno
ljudstvo v Istri“, smatral je torej istrsko
prebivalstvo hrvatskim v toliko, da je prebivalstvo
druge narodnosti izginjalo pred njim.

Še leta 1848. smatrali so tudi javni c. kr.
uradniki Istro hrvatsko zemljo in so jo proglašali
javno kakor tako, ter so izvajali iz tega kakor
naravno posledico, da je istrsko prebivalstvo, kakor
hrvatsko, zvesto Njegovemu Veličanstvu, svojemu
cesarju in kralju, in da bode znalo in hotelo ohrani-
ti Istro za-se in za vladarja proti pohlepnosti,
došli od kjer jej drago.

„Srečna hodi, Jerica, in zapomni si: tebe ali
nobeno!“

„Z Bogom, Andrej!“, dahnila je ona, močno
zarudečivša, ko je videla, da je obrnil vanjo svoje
oči stari Groznik, in korakala je v strmi breg nad
mlinom proti domu.

Takoj je, potemnivši svoje lice, stopil le-ta v
mlin in zarohnel nad sinom:

„Kratko in malo ne, Andrej, té ne! Oženi
se, ako hočeš, izročim ti vse svoje, a s katero
koli drugo hočeš, le té mi ne vzameš! Da bi mi
„ta“ hodila po hiši okrog in nasejala otrok po
mlinu, da bi stopal nanje koder-koli bi se ganil,
nikdar, tega pa nikdar!“

„Kakor hočete, oče“, odvrnil je sin in se
podal v mlin. Groznik pa je stopil k ognjišču,
pomešal ondi v loncu, pobrskal po žerjavici in z
žarečim ogljem prižgal si pipo.

Čuden bil je stari Groznik.

Pred kacimi tridesetimi leti naselil se je v
samotni dolini in kupil ondi malo posestvo z mli-
nom. Posestvo bilo je prodano na dražbi, ker ni
imelo tedaj gospodarja. Govorilo se je, da je isti
z vsemi drugimi prebivalci mlina vred izginil na
čuden, neznani način in da h kratu ni bilo sledu
več o ljudeh na Samini. Zatorej tudi ni bilo ni-
kogar k dražbi in Groznik, ne menivši se za bajke
ljudij, kupil je posestvo za zelo nizko ceno.

Torej še leta 1848. bila je Istra, tudi po c.
kr. uradnikih samih, hrvatska pokrajina, a danes
se vsaki dan čuje in čita, da je „provincia ita-
liana“, v koji Hrvatje nimajo več nikakega
prava.

Kaj nam pravi statistika?

Istra sicer še ni italijanska pokrajina, ali
kako da je napredovalo italijanstvo v zadnjih de-
setletjih, kako se Istra poitalijančuje, to nam pravi
statistika 33 let, število posrednih narodnosti v
Istri leta 1857 in 1890.

Tudi „Il Piccolo“ navaja številke Hrvatov
in Slovencev iz leta 1857 in leta 1890, ter pravi,
da je bilo istih v Istri s Trstom l. 1857 112.000,
a leta 1890 300.000. „Il Piccolo“ laže ali iz ne-
vednosti, ali pa v zavesti, da laže, in laže debelo
gledé jednega in drugega števila.

Leta 1857 je bilo v sami Istri okroglo
150.000 Hrvatov in preko 30.000, torej obojih
180.000; in to brez Trsta z okolico; leta 1890
naštelo se je obojih v Istri 184.000, torej za samo
4000 več nego 33 let popred. Na prvi mah ne bi
se zdelo to tako nepovoljno. Pomisliti pa treba, da se
je v tem istem razdobju število prebivalstva Istre
mnogo povečšalo in da se je to povečšanje izvr-
šilo skoro izključljivo v prilog Italijanom. Njih so
našteli leta 1857 55.000, leta 1890 pa 118.000.
Oni so se v 33 letih več nego podvojili. Njih je
bilo 1857 leta malo nad jedno petino vsega pre-
bivalstva Istre, a leta 1890 precej nad jedno
tretjino. To je modro zamolčal „Il Piccolo“.

(Zvršetek pride.)

DOPI SI.

Iz sv. Križa (tržaška okolica) dne 15.
julija 1896. [Izv. dopis.] Toli ponosnega plesa ali
„šagre“, kakor ga je napravila tu pri nas „Lega“,
še nismo videli. Da se malo osvedočite, naj Vam
povem resnico o vsem dogodku.

Za ranega jutra že smo videli pohajkovati
po vasi poročevalca „Piccolovega“; obljubil nam

Kmalu za tem se je oženil z žensko, koje je
pripeljal nekje od daleč in živel nekaj let videzno
srečno in zadovoljno v samotni dolini. Ljudje so
se zopet privadili mlina in nosili od daleč in od
blizu na oprt žito in kar je bilo, v mletje k Groz-
niku. Le po tu in tam so si šepetali še vedno
čudne reči o mlinu in pričakovali, kedaj se pojavi
tudi v Groznikovi družini kaj posebnega —
zlágali so se v tem, da v mlinu ni vse, kakor bi
moralo biti. Nekateri so menili, da se je zgodilo
ondi nekaj nekaj strašnega, kak grozoviti umor,
in da je vsled tega mlin zaklet; zopet nekateri
so dejali, da izvira ta tajnost iz globočine pod
mlinom, v kateri je čuti grgranje vode, ki izvira
tik nad mlinom iz-pod hriba in se izgublja v glo-
bočini, da notri v tej globočini prebiva pošast, za-
kleti duh, ali celo zmaj, ki napolnjuje se svojim
strupenim dihom prebivalce mlina in jim otvarja
život. Da, nekateri so celo hoteli v i d e t i v me-
sečnih nočeh isto pošast sedeti sedaj pri izvru
mlinskega potoka pod hribom, sedaj na strehi in
zopet pri mlinskih kolesih.

Groznik in njegovi se niso zmenili za vse to
in živeli so mirno dalje. Polagoma se je izgubilo
govoričenje tudi med ljudmi in Groznikov dom
postal je, kar so drugi domovi, navadno, četudi
malo samotno bivališče. (Pride še).

je, da jutri že bo vse v njegovem čifutskem trobilu. Popoldne nas je počastil prireditelj, gosp. pol. komisar A. Vidusso s Proseka. Istemu se je seveda pridružil naš „capovila“ in z njim 2 orožnika, da so skrbeli za red. Plesali so bili golobradci, kojim ni mar družega, nego da plešejo, kjer je „boljši kup“. Občinstvo se je nabralo iz vrste „peškadorjov“. To so starokopitneži brez vse zavesti. Naših možakov ni bilo nijednega. Legledali smo malo od daleč in opazovali, kaj bode iz tega. In res smo imeli kmalo svoj „slučaj“. Eden od naše stranke je zaklical „Abbasso la cikorja — Živio Nabergej!“ Začuvši to „preklinjevanje“, halô po konci, komisar in „capovila“, da naj ga zvežejo in da vdobi 6 mesecev — „e due giorni“ se je eden oglasil od zadaj.

Zmirjali so ga s „figura p . . .“ ter bljuvali mu v obraz. Ste-li čuli, gospôda moja, kakšno omiko nam ponujajo?! Res ne znam, kje je bila slovenska kri takrat. Kaj, ko bi mi kaj tacega naredili, to bi bili gotovo izgredi. No zvezali ga niso, ker orožniki so vendar imeli malo boljše pamet. Zdaj bi pa vprašali: zakaj niso hoteli zvezati nobenega onih, ki so kričali „Viva Lega“?!

V gmotnem pogledu se je seveda ples „prav dobro obnesel“, saj niso nabrali niti za pokritje stroškov.

Vidiš draga „Lega“, tukaj ti postelja še ni prav prirejena; odeja ti je kratka. — Zdaj pa par besed do nekaterih naših Križanov. Vi nas uprašujete, kaj da nam dajo Slovenci?! Mi Vas pa vprašamo: kaj vam dajo Lahi? Evo vam odgovora: Slovenci skrbijo, da bi naš narod napredoval, da bi imel veljavo naš jezik v uradih na vseh oblastnihajah, da bi nas povsod morali vpoštevati, da ne bi prav mi morali biti sužnji drugim, da bi se pravica delila za vse enako itd. itd.

Znate pa, kaj Vam ponujajo Lahi? „Nič“, trikrat nič. Vi dajete njim palico, da vas tolčejo. Tisto šolo, ki so jo napravili tukaj, naj jo pošljejo na Laško, doli, v — Sicilijo — tam imajo oni več pouka potrebnih otrok, kakor mi tukaj. Saj jih je najmanj 2 tretjini, ki ne znajo „bob“ zapisati ali prečitati.

Mi Slovenci smo res potrebni šol, pa ne taceh, kakoršnih nam daje „Lega“. Izgled imaste tukaj doma. Tu v našo okoličansko šolo je hodil fantič, dokler niso ustanovili in odprli „legino“ šolo. Zaslepljen oče dal je fanta v „lego“, a kaj zna zdaj? Nič, ne tega ne onega. Ali Vam je ugajalo, da so vaši otroci peli po laško pri procesiji na dan sv. Petra? Jaz sem vprašal enega teh otrok, kaj je pel; rekel mi je, da ne zna. Kesali se boste, ko bo prekasno, da ste prodali svojo lastno kri. Dobro se spominjate, ko je prišel k vam gospod Štrekelj iz Komna, ko vam je rekel: Pomagajte si, vaše trte imajo uši! Kaj ste mu odgovorili vi? Vi imaste uši!

Vi nočete poslušati onih, ki so naše krvi in o katerih veste, da z nami trpijo, da se z nami vojskujejo proti sovražniku. Pač pa preradi poslušate one, kojim smo trn v peti samo zato, ker bi i mi radi imeli take pravice kakor jih uživajo oni.

Zakaj bi se ravno mi morali učiti njih jezika, a oni našega ne?! Nijeden teh tujcev se ne more priučiti našemu jeziku. Vidite, kako dobre glave so to!!! In li takim ljudem dajete vi svoje otroke v šolo!

Kdor hoče pončevati, ta mora poznati jezik učenca. Tako, kakor učijo pri „Legi“ naše otroke, učimo mi „juncce“ „bistegor“ ali pa „liesobrn“! Junc se sicer obrne, besede pa vendar ne ume. Enkrat je Nemec vprašal Slovenca, kako se pravi po slovensko „Guten Tag wünsch ich“? Slovenec mu je odgovoril: „Piši Nemec Slovenca v uho?“ Ravno tako tudi vašim otrokom cepijo v glavo stvari, katerih ne umejo. Začasno se jim zdijo nedolžne, a pride čas spoznanja in posledice bodo take, da vas bodo vaši otroci proklinjali. Vi, „vaški načelnik“, bodite res načelnik, pravi načelnik! Vam je dolžnost skrbeti za naše interese! Mislite malo na prihodnost, kaj bodo ljudje govorili o vas, ko ne boste več capovila! Opravljajte svojo službo, a le službo pravim, ako me hočete umeti.

Dokler smo imeli v okolici domači bataljon, ni jim prišlo v glavo slavni gospôdi, da bi počelnjali kaj tacega. Bataljon, bataljon, kje si?!

Iz Pazina, 20. julija 1896. (Izv. dopis.)

V sobotnem izdanju Vašega lista ste pisali, da niste še ničesar čuli, da bi se v pokrajini Istrski delale priprave za državnozbornske volitve novoustvarjene V. kurije, izvzemši občino Motovun političkega okraja poreškega, v kateri da so dobili županje podobčin nalog, naj spišejo imenike vseh možkih oseb, katere so dovršile 24. leto svoje dobe in katere znajo čitati in pisati.

No, danes Vam javim, da so vse občine v pokrajini Istre dobile jednake naloge, da prireče do konca julija t. l. imenike vseh možkih oseb, ki so dovršile 24. leto svoje dobe, ter imajo sploh volilno pravico v V. kuriji. O znanju čitanja in pisanja ni v detičnih ukazih ni duha ni sluha, niti v kaki pripomnji, da bi to imelo služiti v kake statistične svrhe.

Ako je torej županstvo v Motovunu izdalo podrejenim mu podžupanom nalog, da spišejo imenike vseh onih možkih oseb, dovršivših 24. leto svoje dobe, ki znajo čitati in pisati, je storilo to, ker bi taka odločba v volilni prenosni pri sedanjih naših razmerah, ko jih ne zna v nekaterih podobčinah čitati ni 1%, najbolj ugajala Italijanom.

Denimo torej, da je ta vest v „Naši Slogi“ resnična, verjetna je na vsak način; pritožijo se naši rodoljubi na vsak način proti njej in prepričani smo tudi, da okrajno glavarstvo v Poreču strogo zavrne motovunsko županstvo ter da mu naloži, da se ima ravnati po obstoječih predpisih.

Ali žalostno je vendar to, da ne moremo prav verjeti vsej strogosti okrajnega glavarstva v Poreču. Je že tako in ni drugače: vse take zavrnitve ne smemo ceniti više nego so res vredne. Poznani poslanec Bartoli je rekel na občnem zboru italijanskega političnega društva istrskega, da se vsa sredstva dovoljena, kjer se gre za to, da se Slovanstvo v Istri zatre. A tega menenja pa ni samo Bartoli, nego tega menenja so tudi oni, katere je Spindić tako dobro označil na zadnjem občnem zboru pol. društva „Edinost“. Pa zadosti bodi te politike za danes, jaz mislim namreč, da je pri sedanjih razmerah v Trstu varnejše pisati o vremenu in o toči, katere noče konfiscirati noben državni pravdnik, ko vendar toča proizvoda veliko več škode, nego kak nedolžen člančič v slovenskem časopisu.

Torej o vremenu! Dá; to božje vreme vendar! Do sedaj namreč se na nam ni tožiti zaradi trte, pač pa zaradi povodnji, ki je napravila velikansko škodo v vseh 19 podobčinah naše krajne občine. Odnesele je namreč mnogo rodovitne zemlje, naplavila kamenja na njive, poplavlila travnike ter nablátila seno po logih, kjer se ga največ pride luje ter je nekaterim njih glavni pridelek. Pa ne samo voda, marveč tudi toča nam je napravila mnogo škode. Sicer se pa pri nas jako bojimo za vinsko letino. Poročal sem Vam pred nekaj časa, da se je zarodilo premnogo grozdja, ali opomnil sem že tedaj, da nas je strah pred peronosporo. Žalibože, da nisem bil kriv prorok. Peronospora se je že sedaj prikazala jako intenzivno, zraven tega pa boleha grozdje tudi za kriptogami (rastlinami brez cvetja) in se ga je premnogo usulo vsled takozvane „pali“. Z nekaterih vrst trt so odpadli kar vsi grozdi. Ubogi kmet!

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 23. julija 1896.

Tridesetletnica. Dne 20. t. m. minolo je trideset let, odkar se je bila tista silovita pomorska bitka pri Visu, ko je mnogo šibkejša avstrijska vojna mornarica toli sijajno premagala veliko močnejšo italijansko. Hrvatski listi se opravičenim ponosom spominjajo tega zgodovinskega znamenitega dne, saj so bili po večini sinovi hrvatskega naroda — sinovi kršne Delmacije —, ki so izvajali ono sijajno zmago za monarhijo in dinastijo. Sosebno pa meni „Obzor“, da bi bitka pri Visu morala biti v pouk toliko Italiji, kolikor Avstriji. Za prvo, da se definitivno odpove vztočni obali morja adrijskega; za drugo, da bi morala premeniti svojo politiko v tem zmislu, da iz Hrvatov napravi veliko moralno in nepremagljivo trdnjavo proti težnjam na oni drugi obali Adrije. Danes, ko je minulo 30 let od onega dne, povprašuje se „Obzor“: Ali sti se Italija in Avstrija okoristili na onem pouku, ki ga jima je dala bitka pri Visu? „Obzor“ odgovarja: da se nisti! Itali-

janska irredenta še vedno preži po Dalmaciji, Trstu in Istri! A z irredento se strinjajo v tem pogledu vsi italijanski politiki. Saj je celó minister Granturco začetkom tega leta proslavljal pokojnega Bonghia prav zato, ker je bil poslednji ustanovitelj društva „Dante Alighieri“, kojemu društvu je le ta namen, da goji duševno jedinstvo med Italijo in „nerešenimi“ Italijani. — Gledé politike na naši strani pa imamo najboljši odgovor v sedanjih odnošajih. — „Hrvatska Domovina“ pravi med drugimi v svojem članku, pisanem idejalnim zanosom: „O biser-dan hrvatske zgodovine! Koj hrvatska duša ne bi te proslavljala?! Ti si nam rodil novo junaštvo, novo slavo, nov ponos — ponos hrvatski. Ti si pokazal vsej — za nas mačehovski Evropi, in vsemu svetu, da Hrvat odstopa svojo domovino, toda samo — preko svojega trupla. Pridite Vi pohlepni, Vi črni gavrani, mi smo pripravljani! Evo nas otroke in naslednike viških Sokolov! Ne zadošča Vam, kar Vam je podelila Previdnost, Vi posezate tudi po tujem — po onem, kar je svet o tudi najzadnjejemu Afrikancu.“

Važen sestanek. Minole srede sta se sestala v Alt-Aussee naš minister za vnanje stvari, grof Goluchowski in pa nemški državni kancelar, knez Hohenlohe. Javnost ne ve sicer povedati nobenega konkretnega vprašanja, o katerem sta se razgovarjala ta dva voditelja vnanje politike dveh velikih in zvezanih držav, vendar si moramo misliti, da ni brez političke važnosti sestanek teh dveh državnikov, kajti ne moremo verjeti, da bi bila govorila o samem vremenu v teh političnih časih, ko so se izvršile važne spremembe v Italiji, ko krečansko vprašanje razburja vso Evropo, ko se snuje balkanska zveza, ko se ruski car odpravlja na Dunaj itd. itd.

Propadanje nemško-liberalne stranke. Z ozirom na dejstvo, da je bilo društvo „šulferajn“ primorano zapreti te dni nekoje svoje šole na Češkem, piše celovski „Mir“: Hiranje „šulferajna“ je tudi jedno neštevilnih znamenj, katera nam kažejo propadanje nemško-liberalne stranke. „Šulferajn“ je bil njeno delo, „šulferajn“ je bil njeno orodje, ona ga je porodila, dojila na svojih prsih in hotela iz njega narediti Goljata, kateri naj bi uničil vse druge narodnosti. Ali revica ni dočkala tega. Mati se je postarala in otroka preveč lačnega ni mogla več preživeti. To pa je uničilo obadva. Nemškoliberalna levicahira in hira „šulferajn“ in tudi pogreb bodeta imela, kakor upamo, objednem; ta pogreb bo pa tih, brez zvonenja in brez joka.

O pogajanjih z Ogersko pišejo jako ostro „Narodni Listy“. To mladočeško glasilo pravi, da obnovenje pogodbe znači sporazumljenje za našo kožo. Dočim naši oficijozni le zatrjajo, da se je o glavnih vprašanjih doseglo sporazumljenje, a molče o vspehu, se pa madjarski oficijozni bahajo na vsa usta, da je Ogerska zmagala skoro na vsej črti. „Narodni Listy“ se ne nadejajo odpora od strani našega parlamenta. Tega menenja smo bili tudi mi pred par dnevi, ko smo rekli, da naša vlada že poskrbi, da odnehamo — mi! Svojskepticizem utrjuje češki list nastopno: Poljaki store, kakor bode hotel grof Badeni, nemška levica pa se ne bode hotela zameriti Madjarom, temu jedinemu prijatelju svojemu. Tako je zagotovljena večina za pogodbo. — Temu pripominja „Deutsches Volksblatt“, da madjarsko hegemonijo bode možno zlomiti le po zvezi med Nemci in Čehi. — In če smemo tudi mi reči svojo, moramo pripomniti, da je le od Nemcev zavisna taka zveza: odpovejo naj se misli na nadvladje in postanejo naj pravični Slovani. Ako je krivična madjarska hegemonija, pa je istotako krivična nemška hegemonija v državi, ki je po večini slovanska. Kdor hoče obsojati krivičnike, mora biti sam pravičen.

Madjarizacija. Madjarska vlada izumlja si najrazličniših sredstev za povspeševanje madjarjenja nemadjarskih narodnosti. Sedaj je zasnovala v Segedinu pod blagovščnim imenom „Nevelö tá-pintézet“ neki zavod za vzgojevanje otrok železniških služabnikov hrvatske narodnosti. Minister trgovine je izdal naredbo, s kojo pozivlja železničarje, naj pošljejo svoje otročice v ta zavod. Za siromašnega železniškega stražarja je taka naredba — zapoved. Gorjé njemu, ako se ne ukloni! Z ozirom na ta že gausni lov na duše opaža „Obzor“, da ta naredba znači eklatantno kršenje hrvatske avtonomije. Kako je mogel minister opreti gorjé

omenjeno naredbo svojo na šolske zakone, ko vendar šolske stvari ne spadajo v delokrog ministra trgovine, a naredbe, koje se tičejo avtonomnih stvari Hrvatske, morejo se izdavat le v sporazumljenju s hrvatsko vlado?

O dvestoletnici črnogorske dinastije Njeguš-Petrovičev. S Cetinja poročajo: Na slavnosti, ki se bodo vršile v proslavo dvestoletnega obstanka dinastije Njeguš-Petrovičev, pričakuje tukajšnji dvor tudi oba zeta kneza Nikole, namreč ruskega velikega kneza Nikolaja in vojvodo Leuchtenberškega ter njiju obitelji. Kralj Aleksander srbski dospe semkaj bržkone koncem julija meseca (st. st., ali prve dni avgusta po rimskem koledarju) in ostane tu štiri dni. Vsa Črnagora se pripravlja, da dostojno proslavi ta jubilej ljubljene svojega vladarja. Na Cetinje pridejo deputacije iz vseh krajev kneževine.

Italijanska zbornica poslancev. V večerajšnji seji je zbornica ob občni nepozornosti dovršila glavno razpravo o zakonskih načrtih gledé siciljskega žvepla, vsprejemša dnevni red, ki pozivlja vlado, da naj predloži novembra meseca zakon, ki naj bi ustvaril posebno rudniško zastopstvo, kateremu bodi naloga ščititi interese industrije z žveplom in pa pravice delavcev. — Zatem so o splošnem hrupu pričeli „razpravo“ o zakonu za žveplo. Zbornica je odobrila vse člene gledé odprave davka na izvažanje žvepla. Potem je zbornica o tajnem glasovanju vsprejela zakon o bolniškem dobrotvorstvu za Rim, zakon za prenosove v Siciliji (n. pr. gledé civilnega komisarijata s 171 glasovi proti 92) in drugo.

Slednjič bilo je nekoliko interpelacij gledé ujetih Italijanov v Afriki. Minister Pelloux je odgovoril, da so že povrnjeni oni ujetniki, ki so bili v deželi Tigré. Kar pa se dostaje ujetnikov, ki so v deželi Šoa, o teh da ni vestij. Major Salsa da je sporočil, da Menelik dovoli pomožni karavani pot skozi deželo Harrar. Ta karavana se je odposlala takoj, toda težko da bode o njej glasu pred koncem julija. Odposlalo se je tudi denarja ujetnikom. Vlada ima vzroka soditi, da se z ujetniki postopa dobro. Ministerstvo se zanima zanje in nastoja osvoboditi jih čim prej. — Na druge interpelacije gledé ujetnikov odgovoril je minister-ski predsednik Rudini. Rekel je, da je vlada doslej storila vse, kar je bilo v nje moči, da je dobivala vesti o ujetnikih, da jih je podpirala in se pogajala z Menelikom zaradi njih osvoboditve. Povdarjal je, da je vlada pripravljena skleneiti mir s Abesinijo, toda nikdar da ne vsprejme pogojev, ki ne bi bili častni za Italijo.

Zborovanje je bilo zatem odloženo na nedoločen čas.

Iredentizem v italijanski zbornici poslancev. V današnjem jutranjem izdanju smo sporočili o predvečerašnji seji italijanske komore, v koji seji je znani iredentovec Imbriani provzročil običajnih škandalov. Vrli Imbriani je po starem svojem običaju zopet napadel Avstrijo, koja mu teži želoček liki neprebavljiva, pokvarjena jed. Izjavil je na kratko, da izjave ministerskega predsednika ne veljajo nič in da ne zaslužijo nego grajo. A Imbrianiju ta izbruh še ni bil zadosten. Izjavil je kar na kratko in na okroglo, da italijanska vojska nima drugega namena, nego da jamči Avstriji posest italijanskih njenih pokrajin ter da brani Trstu in drugim pokrajinam ustajo. (!) Ministerski predsednik je zavrnil Imbrianija s kratko opazko: „To so neumnosti!“ Toda Imbriani ni se udal, ampak odgovoril je ponosno: „Pa dobro! Časopisje že zabeleži te besede ministrove.“ — Zbornica se je na to smejala. —

Toda, kdor je zasledoval paznim očesom stvari, ki so se dogajale poslednji čas po Istri, tako rekoč pred vratmi mesta tržaškega, ta bode prisojal besedam Imbrianovim vendar nekoliko pomena, nego navadnim neumnostim. Mož je res včasih nekaj bedak, a uprav bedaki govore tu pa tam resnico.

Različne vesti.

Umrl je v Staremgradu na Hvaru g. Juraj Biankini, oče državnemu poslancu in velikemu rodoljubu dalmatinskemu, Juriju Biankiniju. Pogumnemu branitelju prava naroda hrvatskega izrekamo najiskrenejše sožalje.

Odličan gost v Trstu. Lloydovim parnikom „Habsburg“ dospel je včeraj iz Egipta v naše mesto lord Cromer, polnomočni minister angleške kraljice v Egiptu. Odličnemu gostu so se poklonili členi tukajšnjega angleškega konzulata. Lord Cromer se je nastanil v hotelu de la Ville, zvečer pa je odpotoval z ekspresnim vlakom preko Ostenda v London.

Mestni svet tržaški imel je sinoč svojo XX. letošnjo javno sejo. Predsedoval je župan dr. Pitteri, prisotnih bilo je 29 svetovalcev.

Po otvoritvi seje priobčil je župan, da mu je došla spomenica tukajšnjega društva inženirjev in arhitektov, tičoča se meritve stanja vode reke Reke. Ker je svetovalec Vio povdarjal, da se ta opazovanja in te meritve vrše jako površno in nezanesljivo, dal je župan prečitati to spomenico v nje celoti. Ista zahteva, naj se ta opazovanja poverijo kojemu inženirju mestnega stavbenega urada. Zbor je izročil ta predmet odseku za preskrbljevanje vode na proučevanje in poročilo.

Svetovalec Venezian je zatem interpeloval župana o nekih nedostatkih, ki so se baje dogodili v neki tukajšnji zasebni šoli in vsled kojih bi bilo morda umestno, da poseže okrajni šolski svet vmes. (O teh „dogodkih“ govorimo na drugem mestu. Uredn.) Župan je odgovoril, da je mestni magistrat v svoji lastnosti kakor okrajna šolska oblast že odredil potrebna poizvedovanja.

Potem je zbor razpravljal o ponudbah, došlih vsled razpisanega natečaja za monumentalni vodnjak pred pošto palačo. Ker se je bilo poverjenstvo izjavilo, da izmed vseh 16 predloženih načrtov ne odgovarja niti eden določilom natečaja, sklenilo se je razpisati vnovič natečaj ter povišati proračunjene stroške za ta vodnjak od 7000 na 9000 glđ. — Baš tako je zbor vsprejel predlog gledé nakupa jednega kosa zemljišča za razširjenje mestne plinarne in za zgradbo železniške proge od plinarne do državnega kolodvora pri sv. Andreju. — Dolga razprava pa se je vnela o predlogu, da se ima osnovati v mestni plinarni osrednja postaja za elektriko. Zbor je slednjič vsprejel vse točke tega predloga brez spremembe. (Svetovalec Goriup je bil izjavil, da ne bode glasoval, ker ni osvedočen, da slone dotični računi na pravem temelju.) To osrednjo postajo za elektriko naj vodi občina v lastni upravi ter naj najme za osnovo iste posojilo 400.000 gl., ki se ima odplačati tekom 15 let. — Slednjič je zbor še dovolil „prvi avstrijski družbi za linolej“ primerno odškodnino, ker je bila družba odstopila občini kos zemljišča, potrebnega za razširjenje ceste.

Župan je ob 9. uri 30 min. zaključil sejo, ne da bi bili došli v razpravo ostali predmeti dnevnega reda.

Našim čč. gg. dopisnikom. Čč. naše dopisovalce prosimo prav uljudno, da naj spise, namenjene našemu uredništvu, blagovoljno zadostno frankujejo. Uredništvo ne vsprejema nefrankovanih ali ne zadostno frankovanih pisem.

V pojasnilo. V poslednjem izdanju priobčili smo vest „Draginjska doklada državnim in železniškim uradnikom in uslužbencem.“ V tej vesti je izostalo po neljubi pomoti, da se zakon o dotičnih dokladah dostaje kranjske dežele, v prvi vrsti Ljubljane.

Premagani so slavili „zmago“. Iz Poreča nam pišejo: Saj ste poročali tudi vi, kako temeljito so bili poraženi naši laški veslarji na regati v Barkovljah. Človek bi menil, da se povrnejo domov skromno in tiho, kakor se spodobi premagancem. Kaj še! Ali ne veste, kako je bilo v Afriki? Čim huje so bile batine, ki so jih dobili po plečah, tem bolj so se ustili s „častjo italijanskega orožja“. Po teh afričanskih vzgledih so se ravnali tudi naši veslarji: dosevši domov iz zgubljene bitke, priredili so veliko zmagoslavje. V povekšanje slavja povabili so tudi tu sem bratce veslarje „Canottieri di Bari“ (Bari je v Italiji, da ne pozabimo). Vsakako čudno pa je, da je letos ravno Poreč mesto različnim takim slavnostim. Poleg 7 mlečnozobih bratcev iz Italije se je potrudil na to slavnost premaganih tudi naš vrli deželni glavar, in to celó solzami v očeh, kajti došel je naravnost iz Umaga od pogreba prijatelja mu Nikolaja de Defranceschija. Patrijotičko samozatajevanje g. deželnega glavarja je zares fenomenalno!

Ciril-Metodovi darovi za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti. G. Katalan Josip 2 glđ., Gerdol Iv. 3 glđ., Dollenz Franjo 4 glđ., veleč. gosp. župnik Juriz za Josip 5 glđ., Bolle Ivan 2 glđ., Piščanec Valentin 1 glđ., Bandel 1 glđ., Treven Ivan 1 glđ., Stetkiewicz 1 glđ., č. g. Guštin Fr. 1 glđ., Guštin 35 nč., Piščanec Rafael 50 nč., nabranih na kartanji tri-sedem in drugo v družbini gosp. Fr. Mikelič 2 gold. 50 nvč., g. Palčić Ivan 50 nč., Josip Petrič 50 nč., Požar Josip 50 nč., Černe A. 50 nč., I. Kavčič 50 nč., Pipan 15 nč., Slanovič 50 nč., Fatur 20 nč., Kirn 20 nč., Gabrijelčič 20 nč., Pregel 50 nč., Jaklič 25 nč., Kocjančič 1 glđ., Skopal Marija 25 nč., Smrdu Anton 20 nč., Marija Perhavec 1 glđ., Ter. Kapus 50 nč., Jožefa Nudorfer 50 nč., Karolina Susteršič 15 nč., Helena Bello 1 glđ., Ana Planinec 1 glđ., Mahorčič Marija 20 novč. (Pride še.)

„Dogodki“ v tržaškem vzgajališču „Nôtre Dame de Sion“. Poslednje dni bilo je po tržaškem časopisju mnogo hrupa zaradi tega, ker so baje štiri „gojenke“ zavoda „Nôtre Dame de Sion“ pobegle iz Trsta ter se odpravile v Pariz, v samostan, ne da bi bili v to dovolili roditelji ali varuhi dotičnih deklet. Posebno tukajšnje „liberalno“ trobilo je hlastno pobralo to govorico, izjavivši, da so to nasledki „mistiške“, cerkvene vzgoje v tem zavodu. Kakor omenjamo v poročilu o seji mestnega sveta, je svetovalec Venezian v sinočni seji celó interpeloval o tej stvari. V kolikor pa poroča današnji službeni list, bila je vsa stvar hudo pretirana in zasukana. Evo na kratko, kako pojasnjuje današnja „L'Adria“ to stvar:

Gospodičina Medeja Bercovich, čije sovaruh je tukajšnji policijski kancelist Pasquali, odpotovala je res v Pariz, ne da bi bila vprašala dovoljenja svojega varuha, toda sporazumno s svojo materjo. Ne mati ne hči pa niste niti znali, da bi bilo treba zato še posebnega dovoljenja od strani sovaruha. Pasquali pa je pozneje odobril sklep varovanke. Pripomniti pa je, da Medeja Bercovich (Berković) ni bila gojenka v zavodu „Nôtre Dame de Sion“, ampak pomožna učiteljica.

Druga gospodičina, ki je odpotovala na Francosko, bila je neka Francozinja, ki je bila v tem zavodu le v ta namen, da se izuri v nemščini. Onase je vrnila domov, k svoji obitelji.

In slednjič sti se ponudili centralnemu zavodu „Nôtre Dame de Sion“ dve dekleti iz Dekani, ki ste bili perici v tukajšnjem filijalnem zavodu. S tem pa ni še nikakor rečeno, da vstopiti v samostan kakor sestre, kajti v to nimati potrebne kvalifikacije.

Izlet na Razdrto. Opozarjamo še enkrat izletnike, da bode shajališče v kavarni „Commercio“. Odhod iz Trsta bode točno ob 5. uri jutraj. Z odhodom moramo biti točni, da se bomo vozili bolj po hladu. — Zajutrek bode v Sežani v gostilni Mohorčičevi, kosilo pa v Senožeah. Skupni odhod iz Senožeah na Razdrto bode ob 2. uri popoldne.

Glede na slavnost na Razdrtem povdarjamo še enkrat, da prične javna telovadba ob 5. uri popoldne, po telovadbi pa bode zabava v prostorih gosp. Filipa Kavčiča. Povratek v Trst ob 10. uri zvečer.

Opomin slovenskim delavcem v Trstu. Delavcem v Avstriji je pripoznana volilna pravica. Vsaki stalni delavec v Trstu in okolici, kateri je spolnil 24 leto, ima volilno pravico. — Volilci so torej delavci pri Lloyd, Strudthofu, mlinarji pri Economu, vsi drugi delavci pri gospodarjih po vsem Trstu in okolici. Volilci so tiskarji, zidarji, kovači, krojači, mizarji itd. Ravno tako volijo vsi trgovski pomočniki in drugi delavci, ki služijo pri trgovcih. Volilni listek in s tem pravico voliti bodo imeli pa samo tisti, kateri se prijavijo na magistratu in prinesejo seboj svoj pos ali delavsko knjižico. Vsi drugi pa, ki se ne prijavijo, bodo izpuščeni, ne bodo volili.

Zato se opominjajo naši delavci še enkrat, naj ne pozabijo iti na magistrat iskat si svoje pravice. Kaj pomaga volilna pravica, ako se je ne poslužimo. Kaj poreko delavci drugih mest v Avstriji, ako ravno tržaški delavci zaostanejo? Ali bi se smejali na Dunaju, ako bi se le malo delavcev oglasilo in tirjalo svojo pravico; potem bi lahko rekli: Čemu vsiljujete delavcu volilno pravo, ko ni še za to.

Lastnik konsorcij lista „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc v Trstnu.